

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено доцентом кафедри комерційного та трудового права
Н. М. Корчак

Затверджено на засіданні кафедри комерційного та трудового права
(протокол № 12 від 08.02.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Перезатверджено на засіданні кафедри комерційного та трудового права
(протокол № 12 від 19.01.09)

Корчак Н. М. Навчальна програма дисципліни “Конкурентне право” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. — 36 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Конкурентне право”, вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу і виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2012
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012

Перехід до ринкової економіки, докорінні зміни у державному регулюванні економічних відносин значно підвищили роль права, що в свою чергу обумовило необхідність створення нової “правової” бази “господарської” діяльності. До законодавства України за останні роки внесено нові поняття, терміни, зокрема “монополізм”, “зловживання монополієм (домінуючим) становищем”, “недобросовісна конкуренція”, “антимонопольна політика”, “антимонопольне регулювання”, “економічна концентрація” тощо, створено нові правові інститути.

У навчальній програмі висвітлено основні напрями законодавства щодо захисту економічної конкуренції України. Вона покликана допомогти студентам як у вивченні норм конкурентного законодавства, так і застосуванні в повсякденному житті.

Вивчення курсу “Конкурентне право” спрямоване на підвищення правосвідомості тих, хто його вивчає, дає змогу висвітлити як юридичні, так і економічні аспекти науки щодо захисту економічної конкуренції майбутніми юристами. Дисципліна є теоретичною основою сукупності знань, вмінь, навичок, якими оволодіє майбутній фахівець у сфері організації та безпосереднього здійснення господарської діяльності.

Основна *мета* курсу — сформувати у студентів необхідні правові та економічні знання щодо науки конкурентного права, які безпосередньо пов'язані з їхньою професійною підготовкою та подальшою професійною діяльністю, зокрема:

- сприяти засвоєнню необхідних правових та економічних знань щодо науки конкурентного права, які безпосередньо пов'язані з їхньою професійною підготовкою та подальшою професійною діяльністю,
- опанування відповідною сукупністю знань, вмінь і навичками у сфері правового регулювання здійснення економічної конкуренції;
- сприяти піднесенню методологічної культури, інтенсифікації творчих зусиль студентства, розвитку їхньої пізнавальної діяльності, актуалізації знань;
- сприяти формуванню у студента наукового світогляду, креативності (спроможності творчо реалізувати своє фахове та культурницьке покликання), правничого мислення, правосвідомості, правничої культури, моральних та інших якостей фахівця.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння фундаментальних знань щодо правового забезпечення економічної конкуренції в Україні;
- набуття умінь і навичок застосовувати норми конкурентного законодавства;
- оволодіння засобами творчої діяльності, формування здатності мислити самостійно, спираючись на здобуті теоретичні знання;
- висвітлення юридичних, у тому числі і колізійних питань, що виникають у процесі застосування законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні *знати*:

- проблемні питання науки конкурентного права;
- законодавчі засади раціонального використання конкурентного законодавства, організаційно-правові заходи охорони конкуренції, регулювання монополії;
- систему антимонопольних органів, їх завдання, повноваження та принципи діяльності;
- види юридичної відповідальності та санкції за порушення конкурентного законодавства;

уміти:

- застосовувати норми конкурентного законодавства на практиці, а саме: як суб'єкта господарювання — захищати себе від неправомірних дій органів державної влади і управління, а також від неправомірних дій конкурентів; як посадової особи — запобігати прийняттю неправомірних рішень, точнішій кваліфікації неправомірних дій органів державної влади і місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання, як громадянина — захистити свої права споживачів;
- узагальнювати практику застосування конкурентного законодавства та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- правильно використовувати роз'яснення законодавчих, виконавчих, судових та інших органів у процесі застосування норм конкурентного законодавства;
- проводити пропаганду конкурентного законодавства серед широкого загалу;

- підбирати літературу з теми заняття, складати конспекти і тези виступів, робити правову інформацію;
- застосовувати правові знання з конкурентного права для оцінки поведінки суб'єктів господарювання на предмет правопорушення і приймати обґрунтовані рішення щодо реалізації норм конкурентного законодавства у практичній діяльності.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається із чотирьох навчальних модулів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль I. Введення в конкурентне право
2	Конкуренція та монополія як об'єктивні властивості соціального ринкового господарювання
3	Об'єктивна необхідність і регулюючий вплив держави при забезпеченні умов конкурентної боротьби (змагальності)
3	Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)
4	Змістовий модуль II. Підтримка і розвиток економічної конкуренції
4	Поняття та складові елементи системи антимонопольного регулювання в Україні
5	Правові основи діяльності антимонопольних органів України
6	Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання
7	Змістовий модуль III. Види і сутність порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції заборонного характеру
7	Антиконкурентні узгоджені дії
8	Зловживання монополією (домінуючим) становищем як різновид монополістичних правопорушень
9	Антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю
10	Недобросовісна конкуренція
11	Правова характеристика інших порушень конкурентного законодавства

1	2
12	Змістовий модуль IV. Особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання
13	
14	
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль I. Введення в конкурентне право

Тема 1. Конкуренція та монополія як об’єктивні властивості соціального ринкового господарювання

Поняття та завдання ринку. Економічне та юридичне значення ринку. Інститути самоорганізації ринкового обміну. Умови функціонування ринку. Суб’єкти та структурні елементи ринку. Ознаки товарного ринку.

Поняття та економічний зміст конкуренції. Юридичний зміст конкуренції. Співвідношення понять “конкуренція”, “підприємницька” діяльність.

Функції конкуренції в соціально-орієнтованій економіці. Функція урівноваження. Функція розміщення. Інноваційна функція. Регулююча функція. Контролююча функція. Види конкуренції. Позитивні та негативні риси конкуренції.

Поняття та економічний зміст монополії. Юридичний зміст монополії. Форми (способи) монополістичної концентрації. Організаційно-правові способи. Договірні-правові способи. Позитивні та негативні риси монополії. Види монополій. Природна монополія. Фактична (легальна) монополія. Штучна монополія. Поняття моно- і олігопсонії. Поняття двосторонньої монополії. Поняття олігополії.

Поняття та умови функціонування ринкової структури. Типи ринкових структур. Досконалий конкурентний ринок. Недосконалий конкурентний ринок. Досконала конкуренція та монополія як

ідеальні ринкові структури. Ознаки досконалої конкуренції. Ознаки монополії. Монополістична конкуренція та олігополія як реальні ринкові структури. Ознаки монополістичної конкуренції. Ознаки олігополії.

Співвідношення ринку та конкуренції. Співвідношення конкуренції та монополії.

Література: основна [1; 2; 7–9; 25; 54; 56; 58];
додаткова [10; 12; 15; 16; 50–52];
дисертаційні дослідження [2; 3; 5; 7; 11]

Тема 2. Об’єктивна необхідність і регулюючий вплив держави при забезпеченні умов конкурентної боротьби (змагальності)

Захист конкуренції як діяльність держави. Об’єкти антимонопольного захисту. Соціально-економічні функції системи захисту конкуренції.

Звичаєве право і конкуренція. Обмеження свободи торгівлі в загальному праві. Монополія та таємні змови в загальному праві.

Виникнення загальнонаціонального антитрестівського законодавства в США. Закон Шермана 1890 р. Закон Клейтона 1914 р. Закон про Федеральну торгову комісію 1914 р.

Зарубіжний досвід забезпечення змагальності у правилах ринкового господарювання.

Поняття і структура конкурентного законодавства в Україні. Економіко-правова характеристика конкурентного законодавства. Мета і механізм реалізації конкурентного законодавства. Загальна характеристика конкурентних правовідносин в Україні.

Література: основна [1; 2; 9–19; 24; 51; 52; 54–56];
додаткова [3; 4; 7; 12; 20; 27; 34; 35; 40; 43; 44];
дисертаційні дослідження [2; 3; 8; 10]

Тема 3. Основні економіко-правові категорії конкурентного права (конкурентного законодавства)

Поняття монопольного (домінуючого) становища: кількісний та якісний критерії. Етапи визначення монопольного (домінуючого) становища. Визначення товарних і географічних меж ринку.

Поняття господарюючого суб’єкта (групи суб’єктів господарювання). Наслідки визнання групи суб’єктів господарювання.

Кількісні показники структури ринку: кількість суб'єктів господарювання, що діють на ринку; частки господарюючих суб'єктів, що діють на відповідному ринку; показники рівня ринкової концентрації.

Якісні показники структури ринку: умови вступу на ринок потенційних конкурентів (наявність потенційних конкурентів; наявність бар'єрів вступу на ринок; витрати вступу на ринок); відкритість ринку для зовнішніх постачальників.

Поняття та ознаки ринкової влади.

Література: основна [9; 10; 33; 45–50; 57; 59];
додаткова [22; 36; 45; 49; 50];
дисертаційні дослідження [2; 5; 6]

Змістовий модуль II. Підтримка та розвиток економічної конкуренції

Тема 4. Поняття і складові елементи системи антимонопольного регулювання в Україні

Правова природа і предмет інституту антимонопольного регулювання в Україні. Нормативне та організаційне регулювання. Система державного антимонопольного регулювання в Україні.

Елементи системи антимонопольного регулювання в Україні, антимонопольна політика. Суб'єкти, об'єкти та принципи антимонопольного регулювання. Конкурентне (антимонопольне) законодавство. Конкурентне законодавство та антимонопольний інститут (антимонопольне законодавство). Правова характеристика дії Закону України “Про захист економічної конкуренції” у просторі, стосовно осіб і відносин. Антимонопольні органи: завдання і специфіка правового статусу.

Характерні ознаки правовідносин, що виникають у процесі антимонопольного регулювання.

Література: основна [10; 20; 22; 24; 32; 58; 56];
додаткова [4; 6; 13; 18; 19; 21; 24–26; 32; 51];
дисертаційні дослідження [1; 2; 11; 10]

Тема 5. Правові основи діяльності антимонопольних органів України

Система антимонопольних органів. Структура і принципи діяльності антимонопольних органів в Україні. Порядок утворення і діяльність колегіальних органів Антимонопольного комітету України.

Статус державного уповноваженого та голови територіального відділення Антимонопольного комітету України. Виключна компетенція Антимонопольного комітету України.

Класифікація повноважень Антимонопольного комітету України: контрольні; організаційно-розбудовчі; припинювальні (право відновлювальні).

Правове становище територіальних відділень Антимонопольного комітету України. Способи формування їх компетенції.

Принципи розмежування компетенції антимонопольних органів та інших органів державної влади. Взаємодія антимонопольних органів з органами влади та управління, із засобами масової інформації та громадськими організаціями.

Література: основна [9; 10; 32; 57; 56];
додаткова [24; 28; 34; 41; 42; 52];
дисертаційні дослідження [2; 9; 10]

Тема 6. Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання

Спостереження як організаційно-правовий захід антимонопольного регулювання. Реалізація антимонопольними органами права доступу до інформації. Порядок і підстави визнання суб'єктів господарювання монополістами. Наслідки отримання статусу монополіста. Надання рекомендацій державним органам.

Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання. Контроль за структурою ринку (економічною концентрацією). Правові засоби попереднього та подальшого контролю. Планові та позапланові перевірки за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.

Контроль за дотриманням вимог у процесі перетворення державної власності. Контроль за дотриманням антимонопольних вимог при прийнятті рішень органами влади та управління. Контроль за дотриманням антимонопольних вимог у процесі антимонопольного регулювання.

Особливості здійснення державного контролю у сфері природних монополій.

Присікальні (каральні) заходи антимонопольного регулювання.

Література: основна [10; 21; 23; 29; 30; 34; 35; 37–43; 58];
додаткова [8; 9; 32; 42];
дисертаційні дослідження [1; 2; 11]

Змістовий модуль III. Види та сутність порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції заборонного характеру

Тема 7. Антиконтурентні узгоджені дії

Поняття узгоджених дій суб'єктів господарювання. Суб'єктивні та об'єктивні ознаки антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання. Класифікація видів антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.

Узгоджені дії суб'єктів господарювання, на які не поширюються заборони щодо їх вчинення.

Узгоджені дії, які можуть бути дозволені. Типові вимоги до узгоджених дій.

Література: основна [9; 43; 44; 47–50; 56; 59];
додаткова [4; 35];
дисертаційні дослідження [2; 6; 9; 12]

Тема 8. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем як різновид монополістичних правопорушень

Поняття зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку.

Умови застосування ст.13 Закону України “Про захист економічної конкуренції в Україні”. Суб'єктивні ознаки зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку

Об'єктивні ознаки зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку.

Література: основна [9; 33; 34; 45–50; 56; 58; 59];
додаткова [4; 35; 45; 40–51];
дисертаційні дослідження [2; 5; 6; 9]

Тема 9. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю

Поняття антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Умови застосування ст. 15 Закону України “Про захист економічної конкуренції”.

Суб'єктивні ознаки антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Об'єктивні ознаки антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

Заборона делегування повноважень органів влади та органів місцевого самоврядування. Заборона схвалення до законодавства про захист економічної конкуренції та їх легітимациї.

Література: основна [9; 30; 35; 47; 50; 56; 58; 59];
додаткова [37–39; 43];
дисертаційні дослідження [2; 6; 12]

Тема 10. Недобросовісна конкуренція

Поняття недобросовісної конкуренції.

Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця). Неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки. Неправомірне використання товару іншого виробника. Копіювання зовнішнього вигляду виробу. Порівняльна реклама.

Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції. Дискредитація господарюючого суб'єкта (підприємця). Купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим асортиментом. Схиляння до бойкоту господарюючого суб'єкта (підприємця). Схиляння постачальника до дискримінації покупця (замовника). Підкуп працівника постачальника та підкуп працівника покупця (замовника). Досягнення неправомірних переваг у конкуренції.

Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці. Неправомірне збирання комерційної таємниці. Розголошення комерційної таємниці. Схиляння до розголошення комерційної таємниці. Неправомірне використання комерційної таємниці.

Література: основна [9–14; 16–19; 31; 56; 59];
додаткова [1; 2; 5; 11; 14; 17; 29; 33; 44; 46];
дисертаційні дослідження [3; 4; 7]

Тема 11. Правова характеристика інших порушень конкурентного законодавства

Обмежувальна та дискримінаційна діяльність як різновид порушень конкурентного законодавства.

Невиконання рішення, попереднього рішення антимонопольних органів або його виконання в неповному обсязі.

Порушення законодавчих вимог про узгодження дії та економічної концентрації.

Порушення у сфері реалізації антимонопольними органами права доступу до інформації.

Обмеження в господарській діяльності суб'єкта господарювання у відповідь на те, що він звернувся до антимонопольного органу із заявою про порушення конкурентного законодавства.

Література: основна [9; 26; 27; 37–44; 56; 59];
додаткова [6; 30; 49];
дисертаційні дослідження [1; 8; 10]

Змістовий модуль IV. Правові засоби охорони та захисту економічної конкуренції

Тема 12. Процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції

Підстави для початку розгляду справ. Подання та результати розгляду заяви про порушення конкурентного законодавства.

Органи Комітету, які розглядають справи про порушення конкурентного законодавства та їх підвідомчість. Розгляд справ про порушення конкурентного законодавства. Особи, які беруть участь у справі: права та обов'язки. Докази та забезпечення доказів. Проведення експертизи. Підстави та механізм вилучення доказів, накладення арешту.

Рекомендації органів Антимонопольного комітету України. Попередні рішення у справі.

Особливості подання та розгляду заяв про надання дозволу на узгоджені дії та економічну концентрацію. Підвідомчість заяв. Надання попередніх висновків щодо узгоджених дій та економічної концентрації.

Особливості розгляду справ про узгоджені дії та економічну концентрацію. Види розпоряджень.

Література: основна [8; 9; 26; 28; 32; 36; 42; 43; 55; 59];
додаткова [8; 34; 41; 42];
дисертаційні дослідження [8–10]

Тема 13. Санкції за порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції

Види відповідальності за порушення конкурентного законодавства та стадії її здійснення. Строки притягнення до відповідальності.

Поняття та види санкцій за порушення конкурентного законодавства.

Присікальні (оперативні) санкції. Штрафні (каральні) санкції. Відшкодування збитків.

Відповідальність за порушення вимог Положення про узгоджені дії. Відповідальність за порушення вимог Положення про контроль за економічною концентрацією.

Література: основна [8–10; 32; 42; 43; 45–50; 56; 59];
додаткова [23; 30; 31; 35; 41; 42; 49; 50];
дисертаційні дослідження [1–3; 6; 10–12]

Тема 14. Порядок виконання рішень і розпоряджень за порушення законодавства про захист економічної конкуренції

Порядок виконання рішень і розпоряджень. Особливості виконання рішення про накладення штрафу. Порядок виконання рішень про накладення адміністративних стягнень.

Судовий контроль за діяльністю антимонопольних органів. Повідомлення про судові справи. Обмін інформацією.

Перевірка рішень. Перегляд рішень. Підстави для зміни та скасування чи визнання недійсним рішень.

Визначення та обчислення термінів у законодавстві про захист економічної конкуренції.

Література: основна [8–19; 45–50; 55; 58; 59];
додаткова [9; 31; 34; 41; 42];
дисертаційні дослідження [8; 9]

ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ

Самостійна робота розглядається як серйозне осмислення набутих знань з усіх форм знань: лекцій, семінарів, при підготовці курсових робіт, виконанні контрольних робіт, опрацюванні нормативно-правових матеріалів, тестуванні, складанні заліків та іспитів. Чимале значення для вироблення навичок творчого підходу має організація

самостійної роботи на науково-дослідницькому рівні, коли студенти беруть участь у наукових дослідженнях, конференціях з питань держави і права.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, від якої значною мірою залежить розвиток юридичного мислення, засвоєння навчального матеріалу, формування правосвідомості та правової культури. Це не тільки лекції та семінари, а й вивчення конкретних юридичних справ, висновки щодо правових ситуацій.

Важливим елементом роботи студента є самостійне опрацювання різних наукових джерел, що сприяє засвоєнню основних понять, систематизації та поглибленню знань щодо правозастосовної діяльності.

Для опанування навчальної дисципліни “Конкурентне право” студент повинен чітко розуміти мету, принципи, методи і технології застосування законодавства щодо захисту економічної конкуренції.

Самостійна робота полягає в систематизації та поглибленні теоретичних знань, практичних вмінь і навичок щодо застосування законодавства про захист економічної конкуренції, а також узагальнень знань про форми і методи навчально-виховної роботи зі студентським колективом.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль I

1. Проаналізувати характерні ознаки ідеальних і неідеальних ринкових структур, зазначивши на їх недоліки та переваги.
2. Характеристики, що визначають структуру ринку.
3. Сутність практичної цінності знань про “досконалу конкуренцію”.
4. Позитивні і негативні риси конкуренції.
5. Співвідношення понять “ринок”, “конкуренція” та “монополія”.
6. Які приклади природних монополій Ви знаєте?
7. Чим загрожують вільній конкуренції продаж з навантаженням?
8. Прийоми нецінової конкуренції.
9. Ваше уявлення про франчизу.
10. Обґрунтувати необхідність запровадження державного захисту економічної конкуренції.
11. Дати історичну характеристику розвитку процесів державного захисту ринкових відносин.

12. Обґрунтувати конституційно-правову природу державного захисту конкуренції.
13. Дати визначення конкурентного законодавства і зазначити основні чинники механізму його реалізації.
14. Розкрити сутність таких категорій, як “товарний ринок”, суб’єкт господарювання”, “група суб’єктів господарювання”.

Змістовий модуль II

1. Охарактеризуйте механізм антимонопольного регулювання через розкриття його структурних елементів.
2. Окреслити предмет і сформулювати завдання інституту антимонопольного регулювання.
3. Виділити елементи системи антимонопольного регулювання.
4. Зазначити на суб’єкти та об’єкти антимонопольного політики.
5. Проаналізувати сферу дії Закону України “Про захист економічної конкуренції”
6. Здійснити класифікацію норм законодавства про захист економічної конкуренції. Висвітлити сутність і значення його оціночних понять.
7. Проаналізувати основні напрями реалізації повноважень антимонопольних органів України.
8. Специфіка правового статусу Антимонопольного комітету України.
9. Проаналізувати і розкрити зміст спостереження як різновиду організаційно-правових заходів антимонопольного регулювання.
10. Виокремити підстави та охарактеризувати порядок здійснення перевірок щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції.
11. Дати визначення щодо суб’єктного складу природних монополій.

Змістовий модуль III

1. Сформулювати поняття і зазначити кваліфікуючі ознаки порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
2. Зазначити критерії класифікації порушень законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
3. Зазначити умови застосування ст. 13 Закону України “Про захист економічної конкуренції”.
4. Проаналізувати суб’єктний склад правопорушення у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем.

5. Проаналізувати об'єктивний аспект правопорушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем.
6. Проаналізувати суб'єктний склад правопорушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання.
7. За яких умов можливе звільнення від відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій?
8. Зазначити підстави та висвітлити порядок отримання дозволу з боку органів Антимонопольного комітету України за вчинення антиконкурентних узгоджених дій.
9. Проаналізувати підстави застосування відповідальності за антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.
10. Здійснити розмежування між правопорушеннями у вигляді недобросовісної конкуренції та обмежувальної практики монопольного характеру.

Змістовий модуль IV

1. Зазначити на підстави порушення провадження у справах про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
2. Висвітлити процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції.
3. Порядок розгляду заяви про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
4. Правові наслідки розгляду заяви про порушення законодавства щодо захисту економічної конкуренції.
5. Процесуальні особливості розгляду заяв і справ про надання дозволу на антиконкурентні узгоджені дії та економічну конкуренцію.
6. Розпорядження, які можуть прийматися за результатами розгляду справ про надання дозволу на антиконкурентні узгоджені дії та економічну концентрацію.
7. Терміни притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
8. Види рішень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
9. Класифікація санкцій за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
10. Засоби забезпечення виконання рішень антимонопольних органів.

11. Правова характеристика органам і посадовим особам, які безпосередньо здійснюють реалізацію юридичної відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
12. Сутність нагляду та контролю за рішенням антимонопольних органів.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота є одним із структурних компонентів дисципліни “Конкурентне право України”. *Мета* контрольної роботи — виявити рівень знань студентів з конкурентного права за результатами вивчення навчальних модулів 1–4; розвинути у них навички правового аналізу щодо конкретних правових ситуацій, виявити вміння орієнтуватися в законодавстві про захист економічної конкуренції законодавстві та правильно застосовувати його у процесі вирішення конкретних питань, а також для поглиблення розуміння змісту найважливіших понять, які застосовуються з метою реалізації конкурентного законодавства.

Кожний варіант контрольної роботи складається з двох теоретичних питань та практичного завдання, відповідь на які істотно впливатиме на результати оцінювання роботи студента загалом.

Під час підготовки до виконання контрольної роботи студенту необхідно ретельно ознайомитися із вказаними в ній питаннями, а потім скласти перелік нормативного матеріалу, спеціальної літератури (підручників, посібників, монографій, наукових статей тощо) та судової практики, що можуть бути використані у процесі її виконання. Посилання на використані джерела повинні бути відповідно до вимог оформлення як у процесі бібліографічного опису викладення змістовної частини контрольної роботи, так і в прикінцевому списку використаних джерел, який не повинен містити менше п'яти найменувань, у тому числі нормативні акти.

У списку використаних джерел нормативні акти відповідно до їх юридичної сили (ієрархії) наводяться першими. Всі інші — за абеткою, продовжуючи перелік списку використаних джерел.

Нормативні акти наводяться в такій послідовності: назва, дата прийняття або затвердження, джерело опублікування. Наприклад: “Про Антимонопольний комітет України”: Закон України від 26.11.93 (із змін. і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.

Для наукових праць: прізвище, ініціали автора, назва праці, назва журналу або збірника (для статей), місце видання, рік видання, сторінку (сторінки). Наприклад: *Журик Ю. В.* Розгляд Антимонопольними органами України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. — Хмельницький, 2006 — С. 12 (примітка: у списку використаних джерел необхідно вказувати загальну кількість сторінок видання. Наприклад: *Журик Ю. В.* Розгляд Антимонопольними органами України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. — Хмельницький, 2006. — 147 с.).

Контрольна робота має бути написана розбірливим почерком або надрукована та охайно оформлена.

Орієнтовний обсяг — 12–18 сторінок учнівського зошита або 8–12 друкованих аркушів формату А4 (інтервал — 1,5).

Робота виконується за одним із запропонованих варіантів. При цьому студенти, чий прізвища починаються з літер: **А–Г** виконують варіант **1**, **Д–Ж** — варіант **2**, **З–К** — варіант **3**, **Л–П** — варіант **4**, **Р–Т** — виконують варіант **5**, **У–Я** — варіант **6**.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК)

А–Г (включно)

Варіант 1

1. Поняття та форми прояву недобросовісної конкуренції.
2. Відповідальність за порушення конкурентного законодавства.

Практичне завдання

Антимонопольній комітет своїм рішенням зобов'язав головне господарське товариство “Доненерго” та його дочірнє товариство “Енергетик” прийняти заходи щодо укладення договору з підприємством “Вимпел” на передачу електроенергії по лініях дочірнього підприємства. Товариство “Доненерго” звернулося до суду про визнання недійсним рішення антимонопольного органу, оскільки в силу своєї діяльності воно послуг з передачі електроенергії не надає, а отже не може укладати подібний договір.

Яке повинне бути рішення суду?

Під час вирішення задачі зів'явте та проаналізуйте поняття “суб'єкт господарювання”, “група суб'єктів господарювання”. Яке з цих понять повинно бути застосовано при вирішенні задачі?

Варіант 2

1. Правова природа захисту конкуренції в Україні.
2. Поняття та система антимонопольного регулювання.

Практичне завдання

Господарюючі суб'єкти уклали договір про комерційну концесію. Територіальне відділення Антимонопольного комітету, що проводило перевірку, визнало умови договору комерційної концесії (з урахуванням стану відповідного товарного ринку та різного економічного становища сторін договору) як такі, що суперечать антимонопольному законодавству — недійсними — та прийняло рішення про накладення штрафу на порушників.

Чи правомірні дії територіального відділення? На основі якого конституційного принципу формується повноваження антимонопольних органів?

Варіант 3

1. Компетенція антимонопольних органів.
2. Процесуальні засади охорони та підтримки добросовісної конкуренції.

Практичне завдання

Підприємство, яке здійснює залізничні перевезення, встановило на свої послуги необґрунтовані тарифи. Антимонопольні органи вбачають ці дії як порушення законодавства про захист економічної конкуренції та прийняли рішення про зміну тарифів, зазначивши їх конкретні розміри.

Підприємство вважає, що такі тарифи воно вправі встановлювати виключно самостійно.

Оцініть з правового погляду позицію сторін у спірному питанні. Які повноваження антимонопольних органів можуть бути використані в цьому випадку.

Варіант 4

1. Види монополістичних правопорушень.
2. Правове становище антимонопольних органів.

Практичне завдання

У процесі розгляду справи про порушення антимонопольного законодавства з боку відкритого акціонерного товариства “Сяйво” було виявлено зловживання монополістичним становищем на ринку послуг тор-

гівлі автомобілями та автозапчастинами. У зв'язку із виявленими фактами зловживання монопольним становищем територіальне відділення Антимонопольного комітету України прийняло рішення про реорганізацію товариства, що зловживає своїм монопольним становищем.

Проаналізуйте повноваження антимонопольного органу з погляду запропонованої ситуації.

Варіант 5

1. Поняття “монополія” та “конкуренція”.
2. Підстави для розгляду справ про порушення конкурентного законодавства.

Практичне завдання

За місцезнаходженням двох різних іноземних засновників різних покущів за однією юридичною адресою антимонопольний орган встановив ознаки групи суб'єктів господарювання в контексті ст. 1 Закону України “Про захист економічної конкуренції.”

Чи можна розглядати цей факт (місцезнаходження за однією юридичною адресою) як ознаку групи осіб? Чим потрібно керуватись у вирішенні цього питання?

Варіант 6

1. Органи реалізації юридичної відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
2. Види санкцій за порушення конкурентного законодавства.

Практичне завдання

Антимонопольний комітет звернувся до господарського суду із заявою про ліквідацію асоціації комерційних організацій, яка здійснювала координацію економічної діяльності її учасників, порушуючи антимонопольне законодавство. Під час судового розгляду представники відповідача заявили, що Антимонопольний комітет не мав права пред'являти таку позовну заяву, оскільки цей вид позову не зазначено у ст. 7 Закону України “Про Антимонопольний комітет України”.

У свою чергу посадові особи Антимонопольного комітету вважають, що вони діють у межах господарського процесуального законодавства і звернулись з позовом щодо захисту у державних і суспільних інтересів.

Використовуючи антимонопольне та господарсько-процесуальне законодавство охарактеризуйте правомочності антимонопольного органу в суді. Які позовні заяви має право пред'являти в господарський суд антимонопольний орган (територіальне відділення).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Ринок: юридичний та економічний зміст.
2. Конкуренція юридичний та економічний зміст.
3. Монополія: юридичний та економічний зміст.
4. Структура ринку та види ринкових ситуацій.
5. Звичаєве право та конкуренція. Принципи участі держави в регулюванні конкурентних відносин.
6. Правова природа підтримки конкуренції в Україні.
7. Конкурентне законодавство: поняття, структура та механізм реалізації.
8. Зміст правовідносин, що виникають у процесі реалізації конкурентного законодавства.
9. Сфера застосування Закону України “Про захист економічної конкуренції”.
10. Поняття монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання.
11. Поняття суб'єкта (групи суб'єктів) господарювання в контексті антимонопольного регулювання.
12. Поняття відносин контролю в діяльності групи суб'єктів господарювання.
13. Етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання.
14. Визначення товарних меж ринку.
15. Визначення географічних меж ринку.
16. Кількісні показники стану конкурентного середовища як критерій монопольного (домінуючого) становища.
17. Якісні показники стану конкурентного середовища як критерій монопольного (домінуючого) становища.
18. Ринкова влада та її ознаки.
19. Поняття, основні напрями та складові системи антимонопольного регулювання в Україні.
20. Конкурентна (антимонопольна) політика: поняття, суб'єкти та об'єкти.
21. Завдання та принципи діяльності антимонопольних органів.
22. Структура та організація діяльності антимонопольних органів України.
23. Компетенція антимонопольних органів.
24. Форми участі антимонопольних органів у суді

25. Специфіка правового статусу антимонопольних органів України.
26. Організаційно-правові заходи антимонопольного регулювання.
27. Реалізація права доступу до інформації в діяльності антимонопольних органів.
28. Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання.
29. Порядок і підстави надання суб'єкту господарювання статусу підприємства-монополіста.
30. Контрольно-профілактичні заходи антимонопольного регулювання
31. Концентрація суб'єктів господарювання та умови її здійснення.
32. Попереднє одержання дозволу антимонопольних органів на економічну концентрацію чи узгоджені дії суб'єктів господарювання.
33. Підвідомчість заяв про надання дозволу на узгоджені дії чи економічну концентрацію суб'єктів господарювання.
34. Порядок подання заяв про надання дозволу на узгоджені дії чи економічну концентрацію суб'єктів господарювання.
35. Порядок розгляду заяв про надання дозволу на узгоджені дії чи економічну концентрацію суб'єкта господарювання.
36. Розгляди справи та підстави закриття розгляду справи про узгоджені дії чи економічну концентрацію суб'єктів господарювання.
37. Рішення у справах про узгоджені дії чи економічну концентрацію.
38. Порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції.
39. Поняття і склад порушень конкурентного законодавства.
40. Класифікація порушень конкурентного законодавства.
41. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання як різновид порушень конкурентного законодавства.
42. Правова характеристика узгоджених дій суб'єктів господарювання, які не охоплюються поняттям антиконкурентних.
43. Правова характеристика узгоджених дій суб'єктів господарювання, здійснення яких може бути дозволене компетентним органом.
44. Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання.
45. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем як різновид порушень конкурентного законодавства.
46. Антиконтурентні дії органів влади, місцевого самоврядування, органів адміністративного управління та контролю як різновид порушень конкурентного законодавства.
47. Обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань як різновид порушень конкурентного законодавства.
48. Сфера та умови застосування Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції".
49. Недобросовісна конкуренція: поняття та форми її прояву.
50. Неправомірне використання ділової репутації господарюючого суб'єкта (підприємця) як вид недобросовісної конкуренції.
51. Створення перешкод господарюючим суб'єктам (підприємцям) у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції як вид недобросовісної конкуренції.
52. Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці як вид недобросовісної конкуренції.
53. Поняття та види санкцій за порушення конкурентного законодавства.
54. Оперативні санкції за порушення конкурентного законодавства.
55. Каральні (штрафні) санкції за порушення конкурентного законодавства.
56. Компенсаційні санкції за порушення конкурентного законодавства.
57. Види відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
58. Підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
59. Підстави притягнення до відповідальності за порушення Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції".
60. Стадії реалізації відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
61. Термін давності притягнення до відповідальності за порушення конкурентного законодавства.
62. Термін звертання із заявою про захист прав у справах про недобросовісну конкуренцію.
63. Процесуальні засади охорони та захисту економічної конкуренції.

64. Види органів, які розглядають справи про порушення конкурентного законодавства.
65. Підвідомчість справ про порушення конкурентного законодавства.
66. Підстави для початку розгляду справ про порушення конкурентного законодавства.
67. Подання та результати розгляду заяви у справах про порушення конкурентного законодавства.
68. Розгляд справи про порушення конкурентного законодавства.
69. Заходи, що забезпечують виконання рішень у справах про недобросовісну конкуренцію.
70. Підстави закриття розгляду справи про порушення конкурентного законодавства.
71. Об'єднання і виділення справ, зупинення розгляду справи про порушення конкурентного законодавства та його поновлення.
72. Докази у справах про порушення конкурентного законодавства. Забезпечення доказів.
73. Особи, які беруть участь у справі: їхні права та обов'язки.
74. Рішення у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
75. Рішення у справах про порушення законодавства про недобросовісну конкуренцію.
76. Попереднє рішення у справі про порушення конкурентного законодавства.
77. Рекомендації антимонопольних органів, що надаються суб'єктам господарювання.
78. Контроль судових органів за діяльністю антимонопольних органів. Повідомлення про судові справи.
79. Порядок виконання рішень і розпоряджень антимонопольних органів за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
80. Порядок виконання рішень антимонопольних органів у справах про захист від недобросовісної конкуренції.
81. Перевірка рішень у справах про порушення конкурентного законодавства та у заявах, справах про узгоджені дії, концентрацію.
82. Перегляд рішень у справах про порушення конкурентного законодавства та у заявах, справах про узгоджені дії, концентрацію.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Конституція* України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. *Господарський кодекс* України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.
3. *Цивільний кодекс* України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
4. *Господарський процесуальний кодекс* України від 6 листопада 1991 р.
5. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984; додаток до № 51. — Ст. 1122.
6. *Кримінальний кодекс* України від 05.04.01 // Відомості Верховної Ради України, 2001. — № 25–2. — Ст. 131.
7. *Про природні монополії*: Закон України від 20.04. 2000 // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 30. — Ст. 238.
8. *Про захист* від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.96 (із змін. і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 36. — Ст. 164.
9. *Про захист* економічної конкуренції: Закон України від 11.01.01 // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
10. *Про Антимонопольний комітет* України: Закон України від 26.11.93 (із змін. і допов.).
11. *Про охорону* прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 34.
12. *Про охорону* прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 32.
13. *Про охорону* прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.93 // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 7. — Ст. 36.
14. *Про авторське* право і суміжні права: Закон України від 23.12.93 // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — Ст. 64.

15. *Про промислово-фінансові групи в Україні*: Закон України від 21.11.95 // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 23. — Ст. 88.
16. *Про охорону прав на зазначення походження товарів*: Закон України 16.06.99 // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 32. — Ст. 267.
17. *О ратификации Договора о проведении согласованной анти-монопольной политики*: Закон Украины от 16 января 2003 г. // Официальный вестник Украины. — 2003. — № 7. — Ст. 273.
18. *Всесвітня конвенція про авторське право 1952, Женева, 6 вересня 1952 р.* (ратифіковано у листопаді 1973 р.).
19. *Договір про закони щодо товарних знаків (Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності), Женева, 27 жовтня 1994 р.* (ратифіковано 13 жовтня 1995 р.).
20. *Про державну програму демонополізації економіки та розвитку економіки*: Схвалено Постановою Верховної Ради України від 21.12.93.
21. *Положення про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації*: Затв. Указом Президента України від 11.05.94.
22. *Положення про Міжвідомчу комісію з питань демонополізації економіки*: Затв. Указом Президента України від 02.03.95.
23. *Про удосконалення спостережень за цінами і тарифами*: Розпорядження Президента України від 19 листопада 2001 р. № 328/2001-рп. // Офіційний вісник України. — 2001. — № 47. — Ст. 2060.
24. *Про основні засади конкурентної політики в 2002–2004 році*: Указ Президента України від 19 листопада 2001 р. // Офіційний вісник України. — 2001. — № 47. — Ст. 2056.
25. *Про запровадження ліцензування діяльності господарюючих суб'єктів у сфері природних монополій*: Указ Президента України від 17.11.98.
26. *Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб'єктів господарювання*: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 219 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 9. — Ст. 405.
27. *Про створення (реєстрацію), реорганізацію і ліквідацію промислово-фінансових груп*: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.96 № 781 // Уряд. кур'єр. — 1996. — 1 серп.; Офіційний вісник України.—1998. — № 34. — Ст. 1277; 2002. — № 8. — Ст. 344.
28. *Про затвердження Положення про порядок сплати зборів за подання заяви про надання згоди на створення, реорганізацію і ліквідацію суб'єктів господарювання*: Постанова Кабінету Міністрів від 2 липня 1998 р. № 996 // Офіційний вісник України. — 1998. — № 26.
29. *Про регулювання фондів оплати праці працівників підприємств-монополістів*: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.05.97.
30. *Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)*: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.96.
31. *Положення про фірму*: Затв. Постановою ЦВК і РНК СРСР від 22.06.27.
32. *Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України*: Затв. наказом АМК України від 23.02.01 № 32-р (зареєстр. в Мін'юсті України від 30.03.01 № 291/5482).
33. *Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку*: Затв. розпорядженням АМК України від 05.03.02 № 49-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 01.05.02 № 317/6605).
34. *Методика визначення відносин контролю*: Затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 24.12.02 № 397-р.
35. *Положення про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів державної влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання*: Затв. розпорядженням АМК України від 01.04.94 № 4-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 20.04.94 за № 78–94) (із змін. і допов.)
36. *Правила розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції в Україні*: В ред. розпорядження АМК України від 12.02.02 № 24-р (зареєстр. в Мін'юсті України 27.02.02 № 200/6488).

37. *Положення* про одержання згоди Антимонопольного комітету України на створення холдингових компаній у процесі корпоратизації і приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 № 6-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 05.07.94 за № 150–94) (із змін. і допов.).
38. *Положення* про порядок погодження з Антимонопольним комітетом України проектів установчих документів та планів розміщення акцій холдингових компаній, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 № 7-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 05.07.94 № 149–94) (із змін. і допов.).
39. *Положення* про одержання згоди Антимонопольного комітету України на поглинання господарюючих суб'єктів у процесі приватизації: Затв. розпорядженням АМК України від 21.06.94 № 8-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 05.07.94 за № 148–94) (із змін. і допов.).
40. *Порядок* надання органами Антимонопольного комітету України висновків щодо умов приватизації підприємств-монополістів: Затв. наказом АМК України, ФДМ України від 01.12.97 № 81/01/1342 (зареєстровано в Мін'юсті України 18.12.97 № 602/2406).
41. *Положення* про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції: Затв. розпорядженням АМК України від 25.12.01 № 182-р (зареєстр. в Мін'юсті України 13.02.02 за № 139/6427).
42. *Положення* про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (Положення про контроль за економічною концентрацією): Затв. розпорядженням АМК У від 19.02.02 № 33-Р (зареєстр. в Мін'юсті України 21.03.02 за № 284/6572).
43. *Положення* про порядок надання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання (Положення про узгоджені дії): Затв. розпорядженням АМК України від 12.02.02 № 26-р (зареєстр. в Мін'юсті України 07.03.02 за № 228/6526).
44. *Типові* вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання для загального звільнення від попереднього одержання дозволу органів Антимонопольного комітету України на узгоджені дії суб'єктів господарювання: Затв. розпорядженням АМК України від 12.02.02 № 27-р (зареєстр. в Мін'юсті України від 07.03.02 за № 239/6527).
45. *Про практику* Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції (Інформ. лист ВГСУ від 29.10.03 у справі № 01-8/1335) // Вісник господарського судочинства. — 2004. — № 1.
46. *Про Закон* України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення правового захисту економічної конкуренції”: Лист Вищого господарського суду від 07.07.05 № 01-8/1201.
47. *Про відкликання* пункту 5 оглядового листа Вищого господарського суду України від 03.12.04 № 04/5–3180 “Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції”: Лист Вищого господарського суду від 29.03.05 № 01-8/515.
48. *Про доповнення* інформаційного листа Вищого господарського суду України від 29.10.03 № 01-8/1335 “Про практику Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції”: Лист Вищого господарського суду від 25.03.05 № 01-8/488.
49. *Про деякі* питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): Лист Вищого господарського суду від 03.12.04 № 04-5/3180.
50. *Про практику* Верховного Суду України у справах зі спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про захист економічної конкуренції: Лист Вищого господарського суду від 29.10.03 № 01-8/1335.
51. *ЕЭС*: Римский договор от 25.03.57 // МТС. — 1990. — № 5. — С. 24–27.
52. *Закон* Шермана 1890 г., Закон Клейтона 1914 г., Закон о ФТК 1914 г. — Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран // Законодательство о компаниях и конкуренции. — М., 1987. — С. 197–202.
53. *Варламова А. Н.* Правовое регулирование конкуренции в России. — М.: ЮрИнформ, 2000. — 273 с.

54. *Дахно І. І.* Антимонопольне право: Курс лекцій. — Н., 1998. — 352 с.
55. *Журик Ю. В.* Розгляд Антимонопольними органами України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. — Хмельницький, 2006. — 147 с.
56. *Саниахметова Н. А.* Правовая защита конкуренции в предпринимательстве Украины. — Одесса: АО “БАХВА”, 1998. — 243 с.
57. *Семенова Л. Н.* Антимонопольне і конкурентне право: Курс лекцій. — К., 1999.
58. *Тотьев К. Ю.* Конкурентное право (Правовое регулирование конкуренции): Учебник. — М., 2000.
59. *Удалов Т. Г.* Конкурентне право: Навч. посіб. — К.: Школа, 2004. — 496 с.

Додаткова

1. *Безух О.* Неправомірне використання ділової репутації в конкуренції // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 5. — С. 18–22.
2. *Безух О. В.* Співвідношення законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції із законодавством, яке регулює використання об'єктів інтелектуальної власності // Вісник господарського судочинства. — № 1. — 2001. — С. 168–75.
3. *Беляневич О. А.* Механізм правового регулювання відносин, що виникають у сфері економічної конкуренції // Конкуренція. — 2003. — № 3 (6). — С. 28–30.
4. *Бильденс А.* Основные черты германского и европейского антимонопольного права // Основы немецкого торгового и хозяйственного права. — М., 1995. — С. 63–75.
5. *Галкин В. В.* Методы недобросовестной конкуренции: Экономическое содержание и правовое регулирование. — Воронеж, 1996. — 107 с.
6. *Государственные органы могут быть нарушителями антиконкурентного законодательства* // Юридическая практика. — 2004. — № 6 (320). — 10 февр. — С. 18, 19.
7. *Гражданское и торговое право капиталистических государств:* Учебник. — М., 1993. — 560 с.
8. *Грановский А.* Критерии согласия на экономическую концентрацию субъектов хозяйствования // Предпринимательство, хозяйство и право. — 2000. — № 8. — С. 11–14.

9. *Гусейнов Я. У* нас новый статус // Юрид. практика. — 2004. — № 4 (318). — 27 янв. — С. 1, 5.
10. *Доллан Э., Линдсей Д.* Рынок: микроэкономическая модель. — СПб., 1992. — 496 с.
11. *Еременко В. И.* Законодательство о пресечении недобросовестной конкуренции в зарубежных странах. — М., 1997. — 182 с.
12. *Жидков О. А.* Антитрестовское законодательство США. — М., 1963. — 181 с.
13. *Жуковська Н. Е.* Антимонопольне регулювання підприємницької діяльності: Текст лекцій. — Н., 1995. — 25 с.
14. *Залеская М. В.* Недобросовестная конкуренция: Некоторые проблемы неправомерного получения, использования и разглашения конфиденциальной коммерческой информации // Законодательство и экономика. — М., 1998. — Вып. 5. — С. 23–34.
15. *Качалин В. В.* Система антимонопольной защиты общества в США. — М., 1997. — 271 с.
16. *Кемпбелл Р. Макконел, Стенли Л. Брю.* Экономикс: принципы, проблема и политика. — Н., 1993. — 785 с.
17. *Корчак Н. М.* До питання про зміст поняття “недобросовісна конкуренція” // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. — Вип. 103. Правознавство. — Чернівці: Рута, 2001. — С. 45–48.
18. *Корчак Н.* До питання про правову природу інституту антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 12. — С. 48–51.
19. *Корчак Н.* До питання про предмет інституту антимонопольного регулювання // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Вип. 1. Сер. “Право”. — Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2002. — С. 101–105.
20. *Корчак Н.* Загальні положення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності // Підприємництво, господарство і право. — 2001. — № 2. — С. 7–9.
21. *Корчак Н. М.* Інститут антимонопольного регулювання як засіб державного впливу в умовах змішаної економіки // Науковий вісник ЧДУ. Вип. 147. Правознавство. — Чернівці, 2002. — С. 49–52.
22. *Корчак Н.* Матеріально-правове значення презумпцій в інституті антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 1. — С. 6–9.

23. *Корчак Н.* Соціально-правова природа відповідальності в інституті антимонопольного регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 11. — С. 67–71.
24. *Корчак Н. М.* Правова природа та види норм в інституті антимонопольного регулювання: Ерліхівський зб. / Юрид. ф-т Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Вип. 3. (За матеріалами доповідей та виступів учасників Всеукраїнської наукової конференції “Сутність, цілі та засоби права”. м. Чернівці, 3–5 травня 2002 р.). — Чернівці: Рута, 2002. — С. 143–148.
25. *Корчак Н. М.* Співвідношення норм та оціночних понять в інституті антимонопольного регулювання: Конкуренція // Вісник Антимонопольного комітету України. — 2004. — № 3 (12). — С. 32–36.
26. *Корчак Н. М.* Теоретико-правові засади антимонопольного регулювання: міжнародний та вітчизняний досвід. — Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні та політичні науки. Спецвипуск / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К. — Дніпропетровськ, 2003. — С. 418–421.
27. *Корчак Н. М.* Цілі та історичні витоки антимонопольних норм // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. — Сер. “Правознавство”: Зб. наук. праць. — 2002. — Вип. 131. — С. 22–25.
28. *Костусев О.* Антимонопольне законодавство та конкурентні органи СНД // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 10. — С. 3–7.
29. *Кулишенко В.* Неправомерное использование деловой репутации в конкуренции в виде незаконного использования товара другого производителя и копирования его внешнего вида // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 5. — С. 31–34.
30. *Лук'янець Д.* Правова природа і особливості відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції // Підприємництво, господарство і право. — 2001. — № 8. — С. 78–80.
31. *Макаренко Г.* Новий статус Антимонопольного комітету України // Юридичний вісник України. — 2004. — № 7. — 14–20 лют.
32. *Малиновская В.* О совершенствовании антимонопольного законодательства // Предпринимательство, хазяйство и право. — 2000. — № 8. — С. 8–10.
33. *Малиновська В. С.* До питання про несумлінну конкуренцію у підприємницькій діяльності // Вісник Вищого господарського суду України. — № 3. — 2000. — С. 227–229.
34. *Маяренко В.* Роль судебной власти в защите экономической конкуренции // Конкуренція: Вісник Антимонопольного комітету України. — 2003. — № 1. — С. 3.
35. *Мамутов В. К., Чувпило О. О.* Господарче право зарубіжних країн: Підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. — К.: Ділова Україна, 1996. — 352 с.
36. *Мельник С.* Злоупотребления монопольным положением на рынке // Предпринимательство, хазяйство и право. — 2000. — № 12. — С. 14–16.
37. *Мельниченко А.* Водослив за счет потребителя // Юридическая практика. — 2004. — № 16 (330). — 20 апр. — С. 1, 11–13.
38. *Мельниченко А.* Прибыльная фумигация (особенности привлечения к ответственности за нарушение конкуренции органов власти) // Юридическая практика. — 2004. — № 6 (320). — 10 февр.
39. *Местный орган власти может быть признан нарушителем конкурентного законодательства* // Юрид. практика. — 2004. — № 16 (330). — 20 апр. — С. 15, 16.
40. *Нойффер И. Т.* Основы законодательства против недобросовестной конкуренции // Основы немецкого торгового и хозяйственного права. — М., 1995. — С. 76–84.
41. *Першиков Є. В.* Деякі питання правозастосовчої діяльності органів антимонопольного комітету України // Вісник Вищого господарського суду України. — 1999. — № 3. — С. 113–118.
42. *Подольяк П.* Правовий статус антимонопольних органів в арбітражному процесі // Вісник ВАС України. — 1998. — № 2. — С. 235–277.
43. *Постульга В.* С конкуренцией шутить опасно // Юрид. практика. — 2004. — № 3 (316). — 20 янв. — С. 1, 4.
44. *Смітох А. В.* Звичаї як джерело права в контексті нового законодавства України (перспективи застосування господарськими судами) // Вісник господарського судочинства. — 2004. — № 1. — С. 344–348.
45. *Создание препятствий к доступу на рынок является злоупотреблением* // Юрид. практика. — 2004. — № 8 (322). — 24 февр. — С. 20.

46. *Теньков С.* Перспективи та практичні аспекти застосування звичаїв ділового обороту у судовій практиці // Юрид. вісник України. — 2004. — № 5 (499). — 31 січ.-6 лют.
47. *Туйск И.* Хозяйственно-правовые санкции за нарушение законодательства о защите экономической конкуренции // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 7. — С. 9–12.
48. *Козлов В.* Штрафные санкции // Конкуренция: Вестник Антимонопольного комитета Украины. — 2002. — № 1. — С. 23–32.
49. *Черненко С. О.* Межі товарних ринків // Конкуренція. — 2002. — № 2. — С. 29–32.
50. *Шептий А.* Монополист или нет: как карта ляжет // Юрид. практика. — 2004. — № 16 (330). — 20 апр. — С.1; 10.
51. *Экономика* предприятия. Конкурентное право и политика поощрения конкуренции: Толковый словарь. — М., 1997. — 111 с.
52. *Янчук А.* Необходима ли юристу этика? // Юрид. практика. — 2004. — № 13 (327). — 30 марта. — С. 1, 21.

Дисертаційні дослідження

1. *Біла Л. Р.* Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 1995. — 24 с.
2. *Корчак Н. М.* Правові питання антимонопольного регулювання підприємницької діяльності в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 1996. — 25 с.
3. *Кузьміна С. А.* Захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2000. — 18 с.
4. *Кулішенко В. С.* Захист від неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання у конкуренції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2003. — 17 с.
5. *Мельник С. Б.* Монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання на ринку: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2001. — 20 с.
6. *Шуміло І. А.* Відповідальність за порушення законодавства про захист конкуренції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2001. — 18 с.
7. *Безух О. В.* Захист від недобросовісної конкуренції у сфері промислової власності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2001. — 18 с.

8. *Туйськ І. І.* Антимонопольні правоохоронні засоби: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2003. — 19 с.
9. *Журик Ю. В.* Розгляд Антимонопольним комітетом України справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Київ, 2004. — 19 с.
10. *Харченко П. Г.* Адміністративно-правові заходи забезпечення захисту від недобросовісної конкуренції в діяльності органів антимонопольного комітету України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — К., 2005. — 19 с.
11. *Анохіна І. О.* Правове регулювання діяльності суб'єктів природних монополій: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2005. — 18 с.
12. *Каптанов О. С.* Правовий захист від антиконкурентних дій в економічній конкуренції: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2005. — 16 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Конкурентне право”	5
Зміст дисципліни “Конкурентне право”	6
Вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу	13
Питання для самостійного опрацювання	14
Вказівки до виконання контрольної роботи	17
Варіанти контрольних робіт (орієнтовний перелік)	18
Питання для самоконтролю	21
Список літератури	25

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп’ютерне верстання *Г. В. Макуха*

Зам. № ВКЦ-4706

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*